PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU
16.03.17

Yn bresennol:

Y Cynghorydd Beth Lawton (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Eirwyn Williams (is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Alan Jones Evans, Aled Evans, E. Selwyn Griffiths, Alwyn Gruffydd, Elin Walker Jones, Eryl Jones-Williams, Dewi Owen, Hefin Williams ac R H Wyn Williams.

Yr Eglwys Gatholig: Rita Price

Undebau Athrawon: Dilwyn Ellis Hughes a David Healey

Swyddogion: Arwel Ellis Jones (Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol), Gareth James (Rheolwr Aelodau Cefnogi a Chraffu) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Hefyd yn bresennol:

Ar gyfer Eitemau 4 a 5 isod:
Y Cynghorydd Gareth Thomas, Aelod Cabinet Addysg
Arwyn Thomas, Pennaeth Addysg
Garem Jackson, Swyddog Addysg Ardal
Bethan Eleri Roberts, Swyddog Rheoli Perfformiad

Ar gyfer Eitem 6 isod:
Y Cynghorydd Mair Rowlands, Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc
Aled Davies, Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Linda Ann Wyn Jones, Peter Read a Gareth A. Roberts, Ann Williams, W. Gareth Roberts (Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant).

1. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

(a) Llongyfarchwyd y Pennaeth Addysg ar ei benodiad diweddar fel Cyfarwyddwr GwE gan nodi y bydd yn golled i Wynedd ar ei ôl ond yn dymuno pob llwyddiant iddo i'r dyfodol.
(b) Diolchodd y Cadeirydd i'w chyd-aelodau a swyddogion am gefnogaeth a'u hymroddiad i waith y Pwyllgor Craffu hwn.
(c) Dymunwyd yn dda i bawb oedd yn sefyll etholiad ym mis Mai.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd Gareth James, Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu fuddiant yn Eitem 5 – Adroddiad Blynyddol y Gwasanaeth Addysg, oherwydd bod ei ferch yn athrawes Cyfnod Sylfaen yn Ysgol Bethel, Caernarfon.

Roedd y swyddog o'r farn ei fod yn fyddiant sy'n rhagfarnu ac fe adawodd y Siambr yn ystod y drafodaeth ar yr eitem dan sylw.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 26 Ionawr 2017 yn ddarostyngedig i'r cywiriadau canlynol:

(a) Eitem 2 (a) - Datganiad gan y Cadeirydd

Mynegodd y Cynghorydd Alwyn Griffith y dylai'r cofnod gyfeirio'n benodol at y ffaith bod y Pennaeth Addysg wedi ei benodi i reoli GwE yn rhan amser dros dro yn ogystal â chyfeirio at y gwaith o ymchwilio i drefniadaeth GwE.

(b) Eitem 6 – Ymchwiliad Craffu Addysg Gymraeg – Adroddiad Cynnydd

Mynegodd y Cynghorydd Alwyn Griffith:

(i) ei ddymuniad i gynnwys y ffaith ei fod wedi nodi yn y cyfarfod diwethaf wrth drafod cyfeiriadau a gwahanol sylwadau yn adroddiad Mr Alun Charles, Ymgynghorydd allanol, yn deillio o'i astudiaeth i weithrediad polisi iaith y Cyngor, "ei fod yn wrthun y gellir cael addysg Gymraeg o'r Cyfnod Sylfaen hyd at radd yng Nghaerdydd ond ni cheir hyn yn Wynedd".

(ii) ei anfodlonrwydd i ddefnydd y gair "cymeradwyo" yn y penderfyniad ac mai "derbyn" yr adroddiad fyddai mwyaf priodol oherwydd nad oedd yr astudiaeth uchod wedi ymestyn y ddadl o gwbl ond yn hytrach yn cyfiawnhau'r "status quo".

Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol mai ei ddealltwriaeth ef ydoedd bod y Pwyllgor wedi diolch am yr adroddiad a chymeradwyo'r argymhellion heblaw am un argymhelliad sef 9.1 yn ymwneud â diffinio ysgolion uwchradd Gwynedd yn ôl iaith y cyfrwng addysg a dysgu dan un categori, sef ysgolion dwyieithog - a bod angen gwaith pellach yn y maes hwn. Fe brofwyd hyn gyda'r Pwyllgor Craffu ar y diwrnod ac fe gymeradwywyd cynnwys yr adroddiad.

Rhoddwyd cyfle i'r Cadeirydd ac Aelodau'r Pwyllgor Craffu ymateb i'r sylwadau uchod a phe na fyddir yn cyflwyno cynnig gwahanol roedd penderfyniad y cyfarfod diwethaf ar y mater hwn yn gywir yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Craffu ar y diwrnod hwnnw.

Yn dilyn trafodaeth pellach, cadarnhaodd y Pwyllgor Craffu bod y cofnod yn gywir.

(c) Eitem 6 (ii) pwynt (i)

Diddymu'r geiriau "Teimlwyd nad oedd Popdy – Canolfan Iaith Bangor ...... a newid geiriad y sylw wnaed i egluro ac i ddarllen:

"Mai swyddogaeth Popdy – Canolfan Iaith Bangor, yw datblygu menter iaith gymunedol i gyfarch yr iaith ymhob mathau o gyd-destunau. Nodwyd mai pwynt y drafodaeth ydoedd bod angen Canolfan Drochi yn ymwneud ag addysg yn benodol ym Mangor".

4. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y GWASANAETH ADDYSG

Cyflwynwyd adroddiad blynyddol y Gwasanaeth Addysg gan yr Aelod Cabinet Addysg gan dynnu sylw at y prif bwyntiau canlynol:

(i) Perfformiad

- Cynnydd sylweddol yn y dangosydd TL2+

- Gwelliant ym mherfformiad disgyblion Prydau Ysgol am Ddim a'r bwlch wedi lleihau rhwng dysgwyr PYD / Dim PYD
- Perfformiad dysgwyr ar ddiwedd cyfnod allweddol 3 yn enwedig yn y dangosydd pwnc craidd
- Cynnydd mewn presenoldeb dysgwyr yn yr uwchradd a'r cynradd

O safbwynt datblygu perfformiad, nodwyd bod angen:

- Rhoi sylw buan i'r Cyfnod Sylfaen
- Gwella perfformiad yn y Gymraeg ymhob cyfnod allweddol
- Gwella perfformiad dysgwyr Prydau Ysgol am Ddim
- Gwella perfformiad dysgwyr ôl-16 mewn cyrsiau penodol

(i) Darpariaeth Addysg

- Hyrwyddo lles a diogelwch disgyblion
- Cefnogaeth i arweinwyr a rheolwyr
- Modelau arweinyddiaeth a fydd yn cynnig amodau i dynnu pwysau enfawr oddi ar Benaethiaid
- Proffil arolygiadau wedi amlygu gwelliant gyda 'run Ysgol mewn categori statudol
- Cyflwyno rhaglen Moderneiddio Addysg ar gyflymder da
- Polisi Iaith y Sir – sicrhau adnoddau i ehangur'r Siarter Iaith i'r sector uwchradd
- Gwella seilwaith TGCh ymhellach
- Data Perfformiad – tracio yn holl bwysig i fedru adnabod disgyblion sydd yn llithro
- Cefnogi llywodraethwyr i fod yn effeithiol

Cyfeiriwyd at yr argymhellion o safbwynt sicrhau'r safonau uchaf posibl ymhob cyfnod allweddol a thynnwyd sylw at yr hyn a ofynnir i GwE ei wneud ar ran yr awdurdod addysg o ran y ddarpariaeth addysgu, strategaeth anghenion dysgu ychwanegol a chynwysiad ac arweinyddiaeth a rheolaeth ysgolion.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau canlynol gan Aelodau unigol:

(i) O brofiad diweddar o Aelodau Etholedig yn cysgodi Ymgynghorwyr Her GwE, gwelwyd tystiolaeth bod ysgolion yn derbyn llawer o gymorth a chefnogaeth gan GwE. Nodwyd ymhellach bod y profiadau wedi bod yn fuddiol iawn i Aelodau ac i uchafu eu dealltwriaeth o waith a threfniadaeth GwE

(ii) Drwy fynd oddi wrth ddefnyddio'r gair "herio" gwelir bod ysgolion yn barod i gydweithio a nodwyd pwysigrwydd parhau i wella'r berthynas rhwng GwE a'r ysgolion

(iii) Bod athrawon y sir i'w llongyfarch am y safonau da.

Gofynnwyd am elgurder ar rai o'r pwyntiau isod ac sydd angen sylw pellach ac ymatebodd y Pennaeth Addysg iddynt:

(iv) Croesawyd yr adroddiad cynhwysfawr gerbron a chanmolwyd y cynnydd a wnaed ond pryderwyd bod rhai ysgolion yn y category coch a gofynnwyd pa gamau a wneir i gefnogi'r ysgolion hyn?

- *Bod diwylliant yr adroddiad gerbon yn adnabod cryfderau a hefyd yn adnabod lle i wella ac o ran y broses, fel y byddir yn datblygu gellir mynd i'r rafael a'r materion hynny lle mae angen gwella. Gwelir yma ganfyddiadau fydd yn ffurfio manyleb ar gyfer cynllun busnes rhwng yr awdurdod a GwE ar gyfer y flwyddyn i ddod*

- *Bod yr adroddiad yn adnabod cryfderau'r Gwasanaeth ac yn gosod sail gadarn i weithio fel Tim ac mewn partneriaeth. Nodwyd ymhellach bod Aelodau'r Pwyllgor Craffu hwn wedi ychwanegu gwerth drwy herio a chraffu'n effeithiol.*

- *Beth bynnag fydd y drefn bydd wastad ysgolion da, ac ysgolion sydd angen fwy o gefnogaeth a nodwyd bod gweithdrefnau yr awdurdod a GwE wedi bod yn dda yn hyn o beth. Fodd bynnag, y gamp ydoedd datblygu arweinwyr canol i fod yn arweinwyr da.*

(v) Pryderwyd am rôl llywodraethwyr yn sgil y newidiadau a gofynion fydd arnynt i'r Dyfodol.

Cydnabuwyd bod rol llywodraethwyr yn heriol fel ag y mae a bod angen amlygu'r elfennau sydd angen i'w cefnogi nid yn unig yn lleol ond yn rhanbarthol. Nodwyd bod yr ymgynghoriad presennol ar gyfrifoldebau a threfniadau llywodraethwyr yn creu pryder nad oes ddigon o sylw i'r elfen wledig a phe byddir yn hepgor yr elfen o ddemocratiaeth leol byddai hyn yn gadael bwlch.

(vi) Pa gynlluniau sydd ar y gweill gan y Gwasnaeth Addysg i wella'r Cyfnod Sylfaen

Bod pryder am berfformiad y Cyfnod Sylfaen yn rhanbarthol a nodwyd sawl elfen o ran ymateb i'r hyn y gellir ei gyflawni megis:

- *Asesu plant yn gyson*
- *Asesu'r safonau*
- *arweinyddiaeth*

Nodwyd ymhellach bod engreifftiau sydd wedi cael rhagoriaeth yn y Cyfnod Sylfaen gyda'r perfformiad yn gyson yn y chwarteli uwch ac y byddai'n syniad ymchwilio ar ragoriaethau tu hwnt i'r sir.

(vii) Pwysigrwydd i ymateb i ymddygiadau disgyblion yn enwedig yn dilyn colli darpariaeth Canolfan Brynffynnon lle gwelwyd budd o weithrediad y ganolfan

Hyderir y gellir datrys y pryder ynglyn â chefnogaeth ymddygiadau yn fuan.

(viii) Tra'n derbyn bod cydweithio Ysgol i Ysgol yn digwydd rhaid wynebu'r sefyllfa bod ysgolion yn cystadlu yn erbyn ei gilydd am ddisgyblion

Yng nghyd-destun cyllidebau, bod y Cabinet wedi cymeradwyo cynllun pontio dros dro ar gyfer cynorthwyo'r sector uwchradd.

(ix) Nodwyd yng nghyfarfod Ffederasiwn Llywodraethwyr Ysgolion Gwynedd yn ddiweddar bod dysgwyr ôl-16 ardal Meirion/Dwyfor yn gorfod talu £100 y tymor am gludiant i'r sefydliadau addysgol a bod dysgwyr ardal Arfon yn derbyn cludiant am ddim.

(x) Bod gan Wynedd ormod o bolisiau o fewn y Sir ac o'r herwydd yn ei wneud yn anodd i graffwyr fedru eu craffu yn effeithiol e.e. un ysgol o fewn ardal Meirion/Dwyfor yn cynnig darpariaeth 6ed dosbarth a'r gweddill ddim.

Bod polisiau ar draws y Sir yn eitha cyson ond bod yr is-adeiledd yn wahanol o ran 6ed dosbarth ac y byddai'n ofynnol cynnal trafodaethau pellach o ran ansawdd addysg ôl-16 yn y Cyngor newydd.

(xi) Iaith Gymraeg – nodir yn yr adroddiad y bydd Ysgol Bro Idris yn ysgol ddilynol ddalgylchol cyfrwng Cymraeg 3 – 16 oed ond yn nalgylch y Berwyn nodir y bydd yr ysgol yn chwarae rhan allweddol mewn hyrwyddo'r Gymraeg. Gofynnwyd pam bod yr amgylchiadau wedi newid?

Cytunwyd bod yr Iaith Gymraeg yn fater corfforaethol. Nodwyd ymhellach bod angen eglurder yn genedlaethol o rôl addysg i hyrwyddo'r gymraeg ac fe fydd yn rhaid wastad cael trafodaeth ynglyn â phwy sydd yn yn ei berchnogi. Rhaid bod yn hollol glir bod yr Iaith Gymraeg yn rhan o strategaeth gorfforaethol yn ariannol.

(xii) Siarter yr Iaith Gymraeg – nodwyd mai un o lwyddiannau'r Siarter ydoedd bod y Cyngor a'r Llywodraeth wedi cymryd perchnogaeth o'r dechrau ac ni ddylai'r arian ar gyfer penodi swyddogion eraill ddod o'r gyllideb addysg.

(xiii) Yn sgil newidiadau i fanylebau newydd TGAU, gofynnwyd pa mor hyderus oedd y Gwasanaeth Addysg bod yr ysgolion wedi cynllunio'n ddigonol at y manylebau diwygiedig ac y bydd y canlyniadau yr un mor dda â chanlyniadau'r haf diwethaf?

Pryderwyd nad oedd trafodaethau yn digwydd yn eang gyda Phenaethiaid Adran ynglyn a'r manylebau.

- *Roedd y Pennaeth Addysg o'r farn bod trothwy lefel TL2+ yn mynd i barhau I gario pwysau a grym. Fodd bynnag wrth gyflwyno unrhyw drefn newydd, roedd yn anodd iawn rhagdybio a gweld beth fyddai'r patrwm. O safbwynt paratoi ar gyfer y diwygiadau yn y manylebau, deallir bod athrawon wedi bod yn rhedeg 2 fanyleb. Amlygwyd pryder gan y Pennaeth Addysg o'r newidiadau yng nghyd-destun y cynnig fyddai ar gael i ddysgwyr bregus a dysgwyr gyda lleiaf o allu a bod y manylebau yn crynhoi cyfres o gymwysterau tuag at plant canolig eu gallu a gallu uwch. Rhagwelir nad oedd y manylebau yn cynnig cymwysterau addas priodol i bobl ifanc sydd yn chwarae rhan bwysig yn y cymunedau a phosibilrwydd bod y newidiadau yn gwneud ysgol yn le anodd iawn iddynt fynychu.*

- *O safbwynt hyfforddiant i athrawon ynglyn â'r newid i'r manylebau, sicrhawyd bod trafodaethau yn mynd rhagddynt ar hyn o bryd rhwng yr ymgynghorwyr â phenaethiaid adrannau ysgolion ynglyn â haenau o bapur arholiad ond ei bod yn anodd ar hyn o bryd hyd nes y gwelir y manylebau a byddai'n rhaid medru dadansoddi set arall o ganlyniadau er mwyn gweld yr union elfennau manwl o baratoi.*

(xiv) Bod angen gwella y rhwydwaith TGCh yn y sector uwchradd. Deallir bod cyflenwad o gyfrifiaduron i ddisgyblion y sector cynradd yn dda iawn ond nid oes dilyniant pan maent yn symud i'r uwchradd.

Bod yn rhaid ystyried is-adeiledd rhwydwaith TGCh yn gorfforaethol ac atgoffwyd y Pwyllgor bod Ymchwiliad Craffu Gwasanaethau Cefnogol Addysg yn ymchwilio i ddarpariaeth CYNNAL ac efallai bod angen buddsoddiad ehangach i'r is-adeiledd ac a

yw'r ddarpariaeth / systemau ddigon cyfoes i fedru rhoi y sgiliau perthnasol i bobl ifanc i'r dyfodol.

(xv) Nad oedd cyfeiriad yn yr adroddiad at blant abl a thalentog. Nodwyd bwysigrwydd i gadw ysgolion rhag llithro ond yr un pryd rhaid ymestyn at uchelgais a bod yn well.

Nodwyd mai dyma yw her y gwasaneth a chryfhau perfformiad A a A a darparu ysgolion i fod y gorau*

(xvi) Pwysigrwydd i edrych ymlaen i'r dyfodol a'r her i Aelodau ydoedd toriadau i gyllidebau ysgolion ynghyd a diffyg athrawon ar draws Gogledd Cymru. Os na fyddir yn mynd i'r rafael â hyn rhagwelir y bydd mwy o ysgolion yn y categori coch mewn 4 / 5 mlynedd.

- *Cydnabuwyd bod prinder athrawon a sicrhawyd bod trafodaethau yn mynd rhagddynt gyda Phrifysgol Bangor a Phrifysgol Glyndwr ar gyfer denu darpar athrawon.*
- *Yn ogystal, nodwyd bod y 22 awdurdod yng Nghymru wedi lansio gwefan fel dull i ddenu mwy o athrawon i fewn i'r gyfundrefn.*
- *Awgrymwyd y byddai'n rhaid ystyried ac edrych ar fodel fyddai'n cynnig "cronni staff" lle gallent bontio rhwng mwy nag un ysgol.*
- *Yr her ydoedd ceisio cael ysgolion i beidio edrych yn fewnol a chydweithio yn barnteriaethol gyda'i gilydd.*

(xvii) Pryderwyd am faint dosbarthiadau a chyfeiriwyd at engraifft gan Aelod yn lleol lle roedd 37 o blant mewn un dosbarth ac nad oedd hyn yn gynaliadwy.

Mewn ymateb, bod yr uchod yn rhan o drafodaeth leol a chydnabuwyd bod cyllidebau yn dynn ac unwaith mae dosbarthiadau yn cyrraedd ffigwr penodol mai'n anodd i athrawon ac yn golygu mewn rhai amgylchiadau grwp arall o ddisgyblion o fewn dosbarth. Ychwanegwyd bod y polisi llefydd gweigion yn derbyn sylw cenedlaethol.

(xviii) Croesawyd bod y Cyfnod Sylfaen yn mynd i gael sylw pellach a'r angen i ddarparu cyfleon yn strwythuredig.

(xix) Mewn ymateb i gwestiwn ynglyn â disgyblion yn gadael ysgol heb gymhwyster nodwyd bod y rhagolygon ar gyfer eleni yn sylweddol is.

(xx) Pwysigrwydd bod diffiniad Canolfan Drochi yn gwbl eglur a bod y math yma o Ganolfan yn hynod bwysig i Bangor

(xxi) O safbwynt addysg gartref roedd yr adroddiad yn cyfeirio at blant sy'n methu mynd i'r ysgol a phlant gyda salwch corfforol /meddygol. Yng nghyd-destun y garfan o blant sydd yn methu mynd i'r ysgol nodwyd bod angen trafodaeth rhwng y Gwasanaeth Iechyd er mwyn newid geiriad y datganiadau.

(xxii) Ni ddylai plant gydag anghenion addysg ychwanegol gael ei hamddifadu o gyfle i fod yn ddwyieithog ac yn lleihau cyfloedd iddynt o fewn cymunedau.

Penderfynwyd: Derbyn, a diolch am adroddiad blynyddol y Gwasanaeth Addysg a oedd nodi cryfderau yn y ddarpariaeth addysg ynghyd â meysydd i'w datblygu ymhellach.

Cymerodd yr Aelod Cabinet y cyfle i ddiolch yn fawr iawn i'r Pennaeth Addysg am ei ymroddiad a'i waith clodwiw i'r Gwasanaeth Addysg dros y ddwy flynedd a hanner diwethaf ac o'r adroddiad cynhwysfawr gerbron roedd yn amlwg bod y Gwasanaeth wedi symud ymlaen, gyda'r Pennaeth wedi adeiladu tim cadarn o fewn yr Adran a'r ysgolion. Dymunwyd y gorau iddo yn ei swydd newydd gyda GwE.

5. ADOLYGIAD GwE

Cyflwynwyd adroddiad ar ganfyddiadau'r adolygiad a gomisiynwyd o drefniadau gweithredu GwE.

Esboniodd y Pennaeth Addysg bod ymadawiad Rheolwr Gyfarwyddwr blaenorol GwE wedi cynnig cyfle i adolygu effeithiolrwydd a chysondeb yr arfer bresennol o ran gwella ysgolion y rhanbarth a hefyd i ymchwilio pa mor addas i bwrpas oedd trefniadau arwain a llywodraethu.

O'r dystiolaeth gwelwyd bod:

- Aneglurder o ran cyfeiriad strategol GwE
- Strwythur atebolrwydd presennol ar lefel swyddogion yn aneglur
- Anghysondeb ym mherfformiad awdurdodau unigol
- Angen newid y model presennol ar gyfer y sector uwchradd i ffocysu ar CA4
- Asesiadau athrawon yn anghyson ar draws ysgolion ac awdurdodau lleol
- Angen strategaeth glir ar gyfer gweithio gyda'r sector Ysgolion Arbennig ac Unedau Cyfeirio Disgyblion

Mewn ymateb i ymholiadau gan Aelodau unigol, nododd y Pennaeth Addysg fel a ganlyn:

- Bod rhai prosesau o ran yr argymhellion yn rhwydd i'w cyflawni ac mai'r gwaith mwyaf ydoedd mynd i'r rafael â'r anghysondebau
- Nodwyd bwysigrwydd i rannu arferion da o awdurdod i awdurdod.
- O ran capasiti GwE, byddai'n rhaid ystyried beth fyddai angen i gefnogi ysgolion a rhaid i'r awdurdodau lleol sicrhau tim o unigolion sydd yn gallu cyflawni blaenoriaethau.
- O safbwynt y tymor hir, ni ragwelir y byddir yn creu un gwasanaeth ar draws y 6 awdurdod

Penderfynwyd: Derbyn, a diolch am yr adroddiad a dymuno'n dda i'r Pennaeth Addysg i'r dyfodol yn ei swydd fel Rheolwr Gyfarwyddwr GwE.

6. YMCHWILIAD CRAFFU DARPARIAETH GOFALWYR

Cyflwynwyd adroddiad terfynol yr Ymchwiliad Craffu i'r ddarpariaeth Gofalwyr ac fe gymerodd Cadeirydd yr Ymchwiliad, y Cynghorydd R H Wyn Williams, y cyfle i ddiolch i'r aelodau a swyddogion canlynol am eu cyfraniad i'r adroddiad cynhwysfawr gerbron:

Y Cyng. E. Selwyn Griffiths
Y Cyng. Siân Wyn Hughes
Y Cyng. Linda Ann Wyn Jones
Y Cyng. Eryl Jones-Williams
Y Cyng. Ann Williams

Y Cyng. Eirwyn Williams

Gareth James – Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu
Bethan Adams – Swyddog Cefnogi Aelodau

Ymhelaethodd y Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu bod y gwaith ymgymerwyd gan yr Ymchwiliad yn waith cryno ond er hynny yn cynnwys llawer o wybodaeth defnyddiol. Tynnwyd sylw RRbod 227 o unigolion wedi ymateb i holiadur manwl ac fod hyn yn gymorth i roi hygrededd i ganfyddiadau'r Ymchwiliad. Nodwyd bod cyfraniad oddeutu 20 unigolyn a gyfwelwyd wedi bod yn werthfawr iawn a bod yr Ymchwiliad yn croesawu'r cyfle i gydweithio gyda'r Weithrediaeth o ran datblygu polisi a fydd yn cyfrannu at wella'r ddarpariaeth ar gyfer gofalwyr yn y Sir.

Mewn ymateb, diolchodd yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc am y gwaith gyflawnwyd gan yr Ymchwiliad ac fe nododd y prif bwyntiau canlynol

(i) Nad oedd yn hollol eglur os oedd pob un o'r argymhellion yn cael eu cyfeirio at 2 Aelod Cabinet sef Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc ac Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant.

(ii) O safbwynt argymhelliad 1 tra'n cytuno bod llawer o waith i'w gyflawni nodwyd bod gwaith yn cael ei wneud i geisio adnabod y gofalwyr cudd.

(iii) Yng nghyd-destun argymhelliad 4, nodwyd bod angen sylw o ran cael y darlun ehangach ond cwestiynwyd a fyddai comisiynu gwaith yn cyflawni hyn. Hyderir y gellir rhannu / hyrwyddo gwybodaeth yn fwy effeithiol a thrwy hyn y byddai gennym well trefniadau ar gyfer adnabod y gofalwyr.

(iv) O ran ymgysylltu â phawb ac yn enwedig rhieni plant anabl, nodwyd bod angen mwy o waith yn hyn o beth.

Amlygwyd y pwyntiau ychwanegol isod gan Aelodau unigol:

- Er bod yr ymchwiliad wedi ei gyflawni mewn cyfnod byr, croesawyd mwy o ymchwiliadau o'r fath i'r dyfodol.
- Pryderwyd am y toriadau i wasanaeth cerbydau i gario unigolion am ofal ysbaid a nodwyd enghraifft megis Cartref Preswyl Plas Pengwaith, Llanberis.
- Sicrhau bod y gwasanaeth yn ddwyieithog ac oni fyddai'n berthnasol i Bwyllgor Iaith y Cyngor ymgymryd âg ymchwiliad pellach yn hyn o beth.
- Diolchwyd i'r Adran am y gwariant ar gyfer estyniad yn Llys Cadfan, Tywyn ar gyfer gwasanaeth gofal dydd ac ysbaid.
- Dylid cydweithio'n agos gyda Cholegau lleol i hyrwyddo gyrfa ym maes gofal.
- Bod ymyrraeth buan yn holl bwysig ac y dylid cydweithio mewn partneriaeth gyda asiantaethau / awdurdodau fel y gellir cyflwyno dadleuon ar y cyd i'r Llywodraeth i sicrhau bod adnoddau digonol ar gael i ymateb i sefyllfaoedd.

Mewn ymateb i rai o'r sylwadau uchod, nododd y Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant:

(a) Bod yr Adran wedi edrych ar ddefnydd effeithiol y fflyd cerbydau a thrwy wneud hyn darganfuwyd nad oedd parhau defnyddio rhai ohonynt yn gynaliadwy. O'r herwydd, newidiwyd trefniadau o ran y cerbydau, ond prysurwyd i nodi nad oedd defnydd cerbyd yn amharu ar allu unigolion i dderbyn gofal ysbaid.

(b) O ran y maes plant, atgoffwyd y byddai canolfan gofal ysbaid yn agor yn fuan ar safle Ysgol Hafod Lon a sicrhawyd y byddir yn anfon gwahoddiad i Aelodau i'r agoriad swyddogol yn dilyn derbyn cadarnhad o'r cofrestriad.

Nododd y Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant:

- O berspectif oedolion, bod llawer o waith i'w gyflawni a bod ymchwiliad wedi amlygu bylchau sydd angen mwy o waith ymarferol neu gwaith ymchwil pellach.
- O ran capasiti i weithio ar yr argymhellion, byddai'r Adran yn gwerthfawrogi pe byddai elfen o flaenoriaethu – ond rhoddwyd sicrwydd y byddai'r Adran yn rhoi sylw i'r holl argymhellion drwy waith sydd eisoes yn digwydd. Nododd bod cyflymder capasiti i ymateb i'r argymhellion yn mynd i amrywio.
- Hyderir y bydd gwaith IAA yr Adran Plant a Phobl Ifanc yn symud yn ei flaen ynghynt na'r gwaith yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ac os y gellid cael y gyfundrefn IAA yn iawn, fe fydd yn gwneud cymaint o wahaniaeth nid yn unig i'r defnyddwyr ond i'r gwasanaeth hefyd. Bydd yn rhaid dysgu wrth arbrofi a sicrhau rhannu gwybodaeth mewn lleoliadau cyhoeddus fel bo unigolion yn medru hunan wasanaethu os yn bosib cyn cysylltu â'r Adran.
- Cydnabuwyd bod y ddarpariaeth iechyd meddwl angen sylw ac yn heriol yn bennaf oherwydd aneglurder ynglyn â'r math o wasanaeth sydd ar gael gan y Bwrdd Iechyd a'r awdurdod lleol. Nidoedd yr elfennau integreiddio yn eu lle ar hyn o bryd a bod hynny yn gam allweddol i fedru symud ymlaen.

I ddilyn, cafwyd trafodaeth ynglyn a'r angen i flaenoriaethu'r argymhellion ac roedd consensws barn ymysg Aelodau i'w cymeradwyo a'u blaenoriaethu fel a ganlyn:

Argymhelliad 4
Argymhelliad 6
Argymhelliad 8

Hefyd, nodwyd bod argymhellion 1 a 2 yn bwysig ac yn ei weld fel sail ac yn ddatblygiad o sut i ymgysylltu hefo gofalwyr ifanc a gofynnwyd sut i ddatblygu methodoleg i gysylltu hefo gofalwyr na lwyddwyd i gysylltu â hwy.

Penderfynwyd: (a) Derbyn a chymeradwyo'r argymhellion cyfan ond gofyn i'r Aelodau Cabinet roi blaenoriaeth i ddatblygu'r canlynol gyntaf:

Argymhelliad 4
Argymhelliad 6
Argymhelliad 8

(b) Cadw golwg ar ddatblygiadau'r argymhellion.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 a.m. a daeth i ben am 1.00 p.m.